

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Thevpoli Bened. F. Patric. Veneti,
Academicarum Contemplationum Lib. X**

Piccolomini, Francesco

[Basel], 1590

VD16 ZV 12463

Liber II. De mente, an re distinguatur à Deo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12918

STEPHANI THEVPOLI,

BENEDICTI F. PA-

TRITII VENETI,

ACADEMICARVM

Contemplationum,

LIBER II.

De mente, an re distinguatur à DEO.

CAP. I.

DEo, qui ipsum Vnum, Bonum, Pulchrum, Mundusq; eminentissimus nuncupatur, succedit proximè Mens, filius ipsius boni, quæ mundus intelligibilis, & Idealis dicitur: de qua magna apud Platonicos est controuersia, an sit re, & substantia distincta à Deo, vel ne. Qui Platonem magis cū nostris Theologis conciliare nituntur, asserūt apud Platonem id denotare Deum, mentem, & animam, quod apud nostros Theologos Diuina Trinitas: mens enim est Filius Dei. Pia profectò est horum intentio, at sententia minimè est vera. Primò, quia anima sequitur post mentem, & ab ea sola proximè pendet: Spiritus

tus sanctus ab vtraque persona spiratur. Insuper Anima multis modis composita est, & numerus se mouens à Platone dicitur; eiusque, vt cæterorum generabilium, datur propriè Idea; quæ longè distant à S. Spiritu. Præterea Ideæ, ex Academicorū sententia, conueniunt mēti nō cōueniunt Deo, non animæ: nā animæ solū rationes cōueniunt: quib. de rebus longè secus decernūt Theologi, adeò quòd dum piū nituntur reddere Platonem, eum reddunt maximè impiū; cū indicent malè sentire de Diuina essentia, & Trinitate. Propterea asserendum censeo ex sententia Platonis, Deum, mentem, & animam re, & substantia distingui; vt Plotinus, Numenius, & alij plurimi existimarunt: quod ex eo patet; quia in mente consideratur à Platonis compositio, multitudo, vnio, modus materiæ, aliaque multa, vt in progressu apparebit; quæ alienissima sunt à Natura Dei. Insuper inquit Plato in Philebo, mentem esse progeniem primæ causæ, & in 7. de R. P. ait ipsum bonum præcreasse mentem: Præterea, cū Plato in Epist. ij. ad Dionysium dicat. Circa omnium Regem omnia sunt, ipsius gratia omnia, ipse pulchrorum omniū causa; circa secundum secunda, tertia circa tertium; quibus verbis Diuinam Trinitatem censent nonnulli Platonem indicasse: proculdubio, si ea rectè considerantur, potiùs indicant Platonem putasse ea tria re, & substantia distingui, quàm secus. quoniam si

vnam eorum putasset essentiam, non asseruisset rerum varios ordines, nempe intelligibile, rationale, & sensibile, respicere ea tria; illisque tribus conuenientiratione respondere. Propterea dicendum censeo Platonem solum eminentius, & obscurè, per internum Diuinitatis contactum; qui, vt inquit Iamblichus, inest nobis ante omnem rationis vsum; per ænigmata & imagines ex Priscis Theologis depromptas, vmbra aliquam Diuinæ Trinitatis nouisse, & indicasse; re vera tamen, eam minimè cognouisse; non enim in ipso vno Trinitatem excogitare valuit. huius eminentissimæ cognitionis, Diuinæ reuelationi, non humanæ rationi referendę sunt gratiæ. seiunxit itaque Plato animam à mente, mētem à Deo. quòd si etiam assereremus, illum non seiunxisse mentem à Deo, non propterea censendum esset ita ad Deum se habere, vt apud Theologos filius ad patrem; sed potiùs dicendum esset, quòd ita se haberet ad Deum, vt apud Theologos se habet mūdus in Dei mente prædefinitus, & prædestinatus ad immēsam Dei essentiam. His de rebus Arist. maximè dissentire à Platone, nemini debet esse dubium: Aristoteles enim in primo mobili, nec animam distinguit à prima mente, nec mentem à Deo: ego autem cum

Platone de mente, vt à Deo
distincta, verba
faciam.

Quid

Quid sit Mens.

CAP. II.

Deo, ut ab increata luce manat mēs, tanquam lux creata, insensibilis tamen; cui in rebus sensibilibus Sol visibilis proportionē respondet. Deus est omnium centrum; mens est immobilis circulus à centro pendēs: Deus est ipsam vnum; Menti per nexum cum vno, conuenit vnio, & vnitas: Deus est super ens, & initium entis; Mens est eminentissimum ens, & omne, quod verè est; nam quod verè est, intelligibile est; huiusmodi sunt Idææ, quæ menti conueniunt. ideò rectè dixit Plato: Circa omnium Regem omnia sunt: quod verum non esset, si Rex omnium, ens nuncuparetur. Dicitur itaque prima mens vnitas, essentia, esse, veritas, vita, intelligibile, & intellectus; quæ inter se non substantia, sed ratione distinguuntur. Vnitas, siue vnio, est participatio ipsius primi vnus, & nexum cum eo. Essentia est veluti vnitatis processio, ex qua ens confurgit; nam essentia est id, quod res est. Esse verò est ipsa existentia, quæ ex essentia confurgit: Ens est in eodem gradu cum veritate. Mens itaque est primò ens, primoque essentia; at non primò vnum, sed participatione Essentiæ, & enti succedit Vita, quæ verè & absolutè vita est: nam cæteræ sunt vmbre quædam, & potius non vitæ, quàm vitæ. Sequuntur mox Idææ, siue formæ entium, quæ Intelligibilia nuncupantur. Demum adest In-

tellectus, qui in se, & ad intelligibilia conuertitur; qui verè & absolutè est intellectus: nam transfertur sæpè hoc nomen ad animam rationis compotem, cui solùm per conuenientiam, & similitudinem conuenit. Hæc prima mens est ea, quæ à Platonicijs Mundi faber nūcupatur. Propterea rectè asseruit Speusippus, ens primum esse proprium principium cæterorum entium, Mundi fabrum, ac interminabilem Diuinitatem, ab vno superiore pendentem. Ex his constat, dum gradus eorum, quæ sunt, ex sententia Platonis, vel sectatorum eius, numerare volumus; nequaquam in primo gradu collocandam esse mentem; cum manifestissimè ab eis in secundo gradu collocetur. Quod nouit etiam Philoponus, & asseruit in 3. de anima 15. Pariter & Auer. in suis disputationibus cōtra Algaz: disp. 5. in sol. 3. dubij. Ex sententia verò Arist. secūs se habet: nam Deum, primam mentem, primumque intelligibile in idem redigit: non enim tam exactè resoluit, nec tam accuratè distinguit principia rerum prima, vt faciunt Platonici.

De principiis, & generibus rerum.

CAP. III.

VT appareat, quomodo in mente, siue in mundo intelligibili reperiatur cōpositio; primò, quæ sint interna principia, & quæ prima genera rerum, explicandum est. Principia, ex Platonis sententia,

cia, sunt infinitum, terminus, & vnum: infinitum præfert materiam, terminus formam: vnum verò, quod est iam ex vtrisque permixtum; vt in Philebo docuit Plato. Hæc initia, modo corporeo conueniunt mundo corporeo, modo verò intelligibili, mundo intelligibili: hæc sunt principia, non quidem generationis, vt transmutatio est, adeò vt sint subiectum, & duo termini transmutationis; quemadmodum explicantur ab Arist. in 1. Phys. sed sunt initia solum intrinsecus rem constituentia. Hæc tria principia redigi possunt in duo; quoniam id tertium, nempe vnum ex vtrisque permixtū, potiùs est proles ex principiis confurgens, quàm principium; vt in Philebo manifestauit Plato; à nonnullis tamen illustribus Platonice ponitur principium tertium, quatenus participatio vnus, & totū, est quid distinctum, & superueniens componentibus. Arist. in 1. Phys. ait Platonē pro principiis statuisse magnum, paruum, & vnum, per quæ Arist. denotauit infinitum, & terminum, posita à Platone, in Philebo; nam infinitum est magnum, & paruum, vt in proprio loco apparebit; & Plato se in Timæo declarat; Terminus autem est id præsertim, ex quo confurgit vnus qui terminus est Ideæ participatio, & respondet formæ positæ ab Arist. adeò, vt in his re vera non sit lis inter Arist. & Platonem. Insuper Plato præter principia ponit quinque generarum, vt cumulatè in Sophista manifestauit.

ea sunt Essentia, Motus, Status, Identitas, Alteritas; latissimè à Plotino in libro de generibus entis explicata. Hęc à Proclo in expositione Timæi, essendi causæ nuncupantur; quæ varia consideratione, & genera, & principia dici possunt: genera quidem, vt sub vnoquoque alia cōtinentur: principia verò, vt res constituunt. ideo varia ratione, & modo dicuntur genera, ac nuncupentur illa decem ab Archita excogitata, quæ prædicamenta nuncupantur. de his longe secùs videtur sentire Aristot. primò, quia cum Archita ponit decem genera rerum: secundò, quia in 3. physic. manifestauit motum nō esse genus, neque naturam vnā; si non motus, neque etiam status ei oppositus; & præsertim, quia opposita ad idē genus pertinere videntur; quare etiam alteritas, & identitas minimè videntur posse duo genera constituere. Simplicius in 3. Physic. laborauit pro concordia: & re vera longè secùs accipitur nomen generis apud Platonem, quàm apud Aristotelem; cum Plato prima principia rem cōstituentia, nuncupet genera: Arist. verò neget ea esse genera, & sola ex principiis constituta genera censeat esse dicenda: ideo 12. Metaph. prædicamentorum quærit principia. Insuper Arist. solū mortalium, vt censeo, propriè assignauit genera: æterna verò similitudine tantum, & conuenientia quadam censuit ad prædicamenta redigi: Plato econtra ita genera primæ rerum assignauit, vt primò conuenirent mundo

mundo intelligibili. Demum nomen motus longè secùs apud Platonem vsurpatur, quàm apud Arist. Plato enim omnem ab aliquo processionem, motum appellat; Aristot. verò solum actum imperfectum. Cùm itaque ex his vocibus lis præsertim oriri videatur; attamen etiam, si sententiam intimiùs consideramus, omnino cõuenire non iudicabimus: quoniam Arist. minimè concederet hæc in anima, & in mente posse reperiri: insuper minimè diceret ea esse primos essendi modos: sed potiùs id tribueret actui, & potentiæ.

Quomodo in mente sint principia rerum.

CAP. IV.

Este absolutè simplex, ei soli conuenit, quod absolutè est primum, & indepèdens: propterea solus Deus absolutè simplex est; cætera omnia sunt composita, & modo sibi consentaneo vnione prædita: nam mundus intelligibilis modo intelligibili, rationalis modo rationali, sensibilis verò modo sensibili compositus est: ad eò, vt omnia, conditione sibi conueniente, sint in omnibus. Vnio, & compositio consurgit cū ex principiis, tum ex generibus: præsertim tamen ex principiis vnio, ex generibus compositio prodit, ordiens à principiis: vt ab vnitæte proximè pendet binarius: ita ab ipso vno fluūt proximè infinitum, & terminus: quæ sunt, binarius primus primi numeri rerum. Hæc duo, vt rectè Plotinus existimauit, nunquam

inueniuntur à compositione aliqua, & præsertim à prima, quæ primæ menti conuenit, separata: sed solùm ratione, & forma distinguuntur. Infinitum in prima mente est essentia, vt formabilis, & terminabilis: terminus verò eius est prima, vniuersalisque eius forma: in quibus tertio consideratur participatio vnius, & totum; quod totum, ita in ea est totum, vt modo aliquo in quavis parte sit totum. Insuper essentia, vt pendens ab vno, modo quodam est non vnum; atque vnum, vt est non vnum, sortitur infinitatem; vt est vnum, sortitur terminum. Infinitas præsertim versatur circa vitam; terminus, circa intellectum, vel intelligibilia. Demum in hoc primo ente alia consideratione reperitur infinitum, & terminus: non quidem respiciendo ad entis conditiones, sed ad conditiones intelligibilium, siue Idearum, ad quas pertinet numerus. Nā multiplicabilis natura, & quasi vlteriùs progressura conditio, ideis cōuenit, per quam infinitum eis tribuitur: quibus mox conuenit finitum, siue terminus; quatenus absolutè certus est idearum numerus, inter se formaliter differentium; finitæque sunt species rerum Diuinarum, & sensibilium. Insuper infinitum conuenit Ideis, quatenus vnaquæque Idea ad innumera indiuidua refertur, variis illam modis, temporibus, locisque participatura: cui Idæ insimul conuenit terminus, quatenus quilibet est vna certa forma.

Quo.

*Quomodo in prima mente sint quinque
genera rerum.*

CAP. V.

Voniam mens prima est vniuersum,
& totum absolutissimum: propterea
in ea, cuncta rerum genera debēt in-
ueniri; scilicet, Essentia, Motus, Sta-
tus, Identitas, Alteritas; quæ tamen inter se so-
la ratione distinguuntur: ob quam distinctio-
nem vnum non est alterum, vnum non præ-
dicatur de altero. Vt autem appareat, quomo-
do in hoc absolutissimo ente ea inueniantur;
considerandum est, essentiam in eo esse genus
primum, circa quod cætera genera versantur;
mox in vita consideratur motus, & alteritas:
vita enim est vegetus actus ex essentia pullu-
lans, omnis vitæ, motusque principium: in in-
tellectu consideratur status, & identitas; qua-
tenus est vitalis motionis terminus, progres-
sum vitæ sistens. Insuper alia ratione in hoc
primo ente eadem genera ita considerantur.
In essentia est identitas ratione termini, & v-
niuersæ eius formæ; quæ vna, & semper eadē
est. Alteritas ei cōuenit per multiformes Ideas.
Ratione quarum etiam ei conuenit similitu-
do, quia conformes sunt, semperque in habitu
simili perseverant: Dissimilitudo, quia ratio-
ne inter se differunt, & dissimilia faciunt. Æ-
qualitas insuper, quia semper æqualis sunt
virtutis; idemque vnius Ideæ est actionis mo-

E

dus: Inæqualitas denique; quoniam diuersarum Idearum inæquales sunt vires, & gradus; atque etiam inæqualia faciunt. Demum hoc primum ens, quatenus absolutè est, ab ipso vno sortitur Essentiam; & quatenus manando ab illo existit, Alteritatem nanciscitur, atque Motum; quatenus verò, cùm habeat esse ab illo, ad se, & ad illud conuertitur; Identitatem accipit, atq; Statum. Si hæc conferimus cum sententia Arist. inueniemus Arist. cum Platone Deum statuere absolutè simplicè: in intelligētis verò sub Deo collocatis duplicem ponere compositionem; vnam ex intellectu, & intelligibili, quatenus intelligunt aliquid supra se; alteram ex actu, & potentia non repugnantia, pendentem ex recessu à primo, quatenus eis sub ratione entis non repugnat maior perfectio: quæ duæ compositiones longè sunt diuersæ ab explicatis ex sententia Platonis. Concedunt Platonici vtrasque, at superaddunt alias; quæ partim aduersantur fundamentis Peripateticorum, partim cum eis consentiunt: aduersantur, quatenus Plato eas recipit ex emanatione mentis à Deo, ac insuper ex Ideis menti conuenientibus. Arist. nec æternam emanationem concedit; non enim ibi reperitur prouentus, & consecutio, nisi, vt intelligibile est causa intelligētis, quemadmodum in 12. Metaph. 44. inquit Auer. Pariter non admittit Ideas; consentiunt tamen, quatenus etiam Aristot. intelligentiis varia tribuit, quæ
 sola

sola ratione sunt distincta.

Conditiones nonnullæ primæ mentis.

CAP. VI.

Quoniam solus Deus est absolute primus, absolute simplex, absolute perfectio; propterea ipse solus, nedum materiæ, verum insuper modi materiæ est expers; cætera verò omnia materiam includunt, vel materiæ modum: & quò magis ab ipso bono distant, magis eam includunt. ideo Mens proxima Deo, minimè includit materiam; & ita maximè est vnũ formale, vt prima materia maximè est infinitum formabile. Hæc sub bono posita, maximè expetit bonũ, maximeque eo fruitur; adeò vt fruitio expeditioni æquetur. Eadem dicitur genita, & ab ipso bono, & à se: ab ipso bono, quia ab eo inanat, in quod etiam intelligendo conuertitur: à se verò, quatenus ab essentia fecunda procedit vita, & in se intelligendo reflectitur: quatenus autem semetipsam generat; semetipsa simul, & iunior, & senior dici potest; nam respiciendo ad ordinem generationis, primò est essentia, mox vita, deinde per motum intelligendo in se reflectitur. Sic in ea prior est essentia, quàm vita; vita, quàm intellectus: Insuper prior est substantia, quàm virtus; virtus, quàm operatio; adeò vt essentia senior, quàm vita, vita, quàm intellectus dici possit. Pariter intelligibile est senius intellectu, intellectus est

senior anima. At si ad Identitatem menti conuenientem respicimus, ea est sibi ætate æqualis. Huiusmodi comparationes conueniunt quidem menti; ipsi verò vni, quia simplicissimum est, vel non conueniunt, vel nō propriè. Insuper, in omni ordine natura supereminēs, & imparticipabilis, participabilem antecedit: propterea, quamuis cetera entia à primo ente primumq; ens ab vno proficiscatur; attamen, nec primum vnum, ab vlllo vsquam vno participabile est; nec primum ens, ab vlllo ente nec primus intellectus, ab vlllo intellectu participari valet. Collocata autem sub primo ea sunt, quæ nata sunt participari; & cum participentur, dicuntur perficere, & cum participante iungi, & vniri. Ex hætenus dictis constat primò, quomodo vera sit sententia Parmenidis approbata à Platone, verbo tenus reiecta ab Arist. in I. Phys. quòd omnia sint ens vnum, res vna, essentia vna: nam ea est mens, in qua cuncta purissimè insunt. Constat insuper quomodo ex sententia Simplicij, intellectus non participatus fluat ab vno, & sub vno collocetur; intellectus participatus, sub non participato disponatur.

Aliæ primi Entis conditiones.

CAP. VII.

Ens prima, primumq; ens varia cōsideratione est in ipso vno, est in se, est vbiq; : primò est in ipso vno, quia ab eo pendet: mox est in se, cum sit vniuersum,

uersum, & mundus intelligibilis: vniuerso, vt
vniuersum est, repugnat esse in alio: demum
est vbique, quatenus cuncta ab eo producta
sunt, & conseruantur. Insuper dicitur semper
stare, semperque moueri: stat semper, quate-
nus est in seipso, & in suo eodem semper ma-
net: mouetur verò, vt in se conuertitur, & ab
ipso vno pendet, & conseruatur. Insuper est si-
bimet idem, atque alterum; cæteris idem, atque
alterum: sibimet est idem, vt manet semper,
alterum vt mouetur: cum cæteris verò compa-
ratum, est alterum; quia quod verè est, non di-
citur de his, quæ non verè sunt: est autem idè,
quatenus pura alteritas non datur; cum enim
omnia pendeant, seruenturque ab infinito v-
no; in omnibus vnitas, identitasque regnat.
Præterea, quatenus hoc primum ens est idem,
atque alterum, simile, atque dissimile; eatenus
ratione identitatis, & similitudinis, & tangere,
& tangi dicitur; ratione dissimilitudinis, nec
tangere, nec tangi: cōtactus tamen, ac insuper
continuatio magis propriè ei conueniunt, dū
ad dependētiam, & operationem respicimus;
quàm dum respicimus ad identitatem, & alte-
ritatem. Insuper hoc primum ens, & secum, &
cum aliis comparatum, æquale, & inæquale
dicitur: æquatur patri vno; quia quæ in virtu-
te, & eminentia sunt in patre vno, sunt in ente
filio per formam; cui tamen insimul apprimè
est inæquale: Si secum comparatur, ratione i-
dentitatis, & status, est æquale; ratione alteri-

tatis, & motus, est inæquale: Si demum confertur cum mūdo corporeo, est pariter æquale, & inæquale; & cū sit inæquale, est in simul & maius, & minus. Æquatur primū ens mundo corporeo: quia quot Ideas in se inspicit illud, tot in mundo corporeo formas cōstituit: Est insuper maius mundo corporeo, cū eius sit faber: est minus, ob multitudinem, & acervum huius corporei mundi, ne dum rerum, quarum sunt Ideæ; verū etiam earum, quarum non sunt. In hac prima mente tres considerantur operationes, tresque relationes, prima, vt in summum bonum conuertitur, idque contemplatur: secunda, vt in se conuertitur se ipsam cognoscens, & producens: postrema, vt producit inferiora. per primam operationem solū perficitur, per mediam perficit, & perficitur; per postremam solū perficit. per primam dicitur Saturnus contemplationi intentus, sub Cælio positus; per secundam Saturnus in se manens; per tertiam Iupiter humana distribuens, & gubernans. Ex his cōstat, quòd quamuis prima mens dicatur Sol intelligibilis: vnde manant munere Idearum per vniuersum radij simul sensibiles, & non sensibiles; attamen modo aliquo etiam Lunæ est similis, quatenus facies eius ad ipsum vnum, quasi ad Solem conuersa, magis fulget, quàm altera conuersa ad mundum corporeum.

De

Mens non participata, omninoq; prima, omnium cōsensu, vna est: an vero post eam dentur alię non participatę mentes, nō conueniunt Platonici. Nonnulli plures enumerant: quibus assentiri videntur Proclus, & Syrianus. Alij id renuunt, & solam vnam itatuunt, non participatam mentem; vt Plotinus, & Porphyrius: quorum sententiam potiore censeo; nam esse plures, nec ratio ostendit, nec vsus vllus exposcit. Mentis in anima participatę, dupliciter considerari possunt; vel in se; vel vt ab anima participatę: consideratę in se, minimę distinguuntur; sed vnitatem sunt pręditę: consideratę verò, vt ab anima sunt participatę, tot sunt, quot sunt animę; & de his vera est sententia Platonis, non inueniri mentem sine anima. Sic itaque participatę mentes, & vna, & plures sine contradictione dicuntur: Propter ea modò Soli, modò Lumini dicuntur similes: cū enim Sol sit vnus, per varios radios in perspicuo receptos, modo aliquo redditur multiplex. Quomodo etiam mens participata ad non participatam se habeat, non vna est Academicorum sententia. Nonnulli censent eas minimę inter se substantia distingui, sed solum ratione, & modo sese habendi; vt Solis lux, & radij eius. Quam sententiam minùs veram

cenſeo; quoniam expoſcit vniuerſi plenitudo,
 vt in potioribus rerum gradibus primò inue-
 niatur gradus, & conditio rei eminent, ſim-
 plex, & ſeiuncta; mox alia aliis communicata.
 Propterea veriore cenſeo ſententiam oppo-
 ſitam, quòd mens participata à non participa-
 ta re, & ſubſtantia diſtinguatur: adeò vt mens
 non participata ſit, tanquam eſſentia Solis;
 mens participata, dum in ſe conſideratur, ſit,
 tanquam lux in Sole; dum verò conſideratur,
 vt participata, ac in anima recepta, proportio-
 ne reſpondeat radiis in perſpicuo refulgenti-
 bus. Inſuper quoniam participantium anima-
 rum conditiones variæ ſunt; ideò & magis, &
 minus mente participare dicuntur; vt perſpi-
 cuum magis, & minus purum, magis, & minus
 luminis eſt capax. Ex quo conſtat, quomodo
 intelligi debeat dictum Platonis in decimo de
 Legibus, aſſerentis; Si anima intellectum di-
 uinum acceperit, rectè cuncta Diis recta, fœli-
 ciaque perducit; ſin verò cum amentia iuncta
 fuerit, omnia his contraria facit. Mens partici-
 pata, quoniam ſub nō participata collocatur,
 ideo ea quoque compoſita iudicari debet: ad-
 eò quòd interna illa principia, communiaque
 rerum genera, quæ vidimus primæ menti cō-
 uenire, etiam conueniant participatis menti-
 bus; cum maiori tamen diſtinctione. Inſuper
 vt mens nō participata, fœlicitate fruitur; quia
 proximè cum ipſo bono, & vno iungitur: ita
 participatæ mentes, fœlicè vitam viuunt; quia
 iun-

iunctæ cum prima mente, bonum, & vnum attingunt: & propterea dicuntur esse media, & nexus, per quos animæ cum primo principio fœlicissimè copulantur. Mens enim animam format, terminat, eleuat, & cum primo principio coniungit. Apud Aristotelem, vt nō reperitur distinctio inter animam rationalem, & mentem; itaque neque inter non participatam, & participatam mentem. Simplicius verò cum hæc etiam tribuat Aristoteli, longissimè ab eius sententia recedit.

De Aeternitate, & æuo.

CAP. IX.

DEus, cum sit principium eminentissimū, & supra ens; nec semper ens, nec mensura præditus, propriè dici potest. Mens verò, quæ Deo subicitur, & est ens primum; rectè semper ens, & æternitas nuncupatur. Deus itaque est supra æternitatem, in mente primò refulget æternitas, cui in rebus mobilibus respōdet tempus. Vt autem hæc clariùs explicentur; de æternitate, & æuo, ex Academicorum sententia, aliquid dicamus: qua de re Theologi, Platonici, & Peripatetici vario modo loquuntur. Inquiunt Theologi Deo cōuenire æternitatem, Angelis æuum, quatenus sunt vitæ immortales, corporibus tempus: ita tamen, vt cælo cōueniat non æternitas, sed sempiternitas quædam; quia semper seruandum est; mortalibus

verò propriè tempus, & propriè mensurari tempore; qua de re multa apud D. Thomam, & alios legi possunt. Describitur æternitas à Boetio in 5. de consolatione prosa sexta, quòd sit interminabilis vitæ, tota simul, & perfecta possessio. A Plotino verò in lib. de æternitate & tempore; quòd sit vita infinita, tota simul; nam in æternitate nulla consideratur successio, sed omnia in ea præsentia sunt; præsentia dico, per momentum æternitatis, vniuersam aliorum latitudinem indiuiduè includens; ad eò, vt simul sit quid indiuiduum, & immensa extensio. caret æternum potentia, vt non sit; propterea soli creatori conuenit. Æuum, dicitur mensurare creaturas; quatenus, nec mortis, nec mutationi sunt obnoxia, vt Angelos. Tempus demum mensurat motum, & res mortales. Ita loquuntur scholastici Theologi. Platonici inter æuum, & æternitatem non ponunt distinctionem; nisi quatenus æternitas est nomen abstractum, dispositionem significans; æuum verò concretum denotans id, quod est æternum: *αἰών* enim significat *αἰεὶ ὄν*, hoc est, quòd semper est; semper esse ei conuenit, cui verè, & absolutè conuenit esse; huiusmodi est Mens; Menti conuenit itaq; æternitas, & æuum: Deus est supra æuum, & æternitatè. Sic Plato in Timæo inquit, æuo, quòd conuenit primæ mèti, tanquàm Idææ, respondere in mūdo corporeo tēpus, vt imaginè eius. & quonià Mens est duplex, vna nō participata, altera participata; ideo duplex est

est æternitas, & æuū; vnū nō participatū, conueniens primæ mētī; alterū participatum, cōueniēs subsequētib. mentibus. Hæc itaq; est differentia inter Theologos, & Platonicos. Theologi Deo tribuunt æternitatē; Platonici illū ponūt supra æternitatē: Theologi distinguūt æternitatē ab æuo, quod nō faciunt Platonici; vt patet latissimē ex Plotino in libro de æternitate, & tēpore, & ex Platone in Timæo, dū æuū ponit Ideam tēporis. Ratio primæ differentiæ est: quia Theologi mentē primā nō seiungunt à Deo; ideo Deo esse absolutē, & vitā eminentissimā tribuunt, & consequenter æternitatem: Platonici verō seiungunt. Ratio secundæ differentiæ est: quia cū Platonici tribuant semper esse, & æternitatem rei pendenti à primo principio, iam æternitas coincidit cum æuo; & præsertim id faciūt respiciendo ad etymologiam, & proprietatem vocis; ad quam respexit Plotinus in lib. de æternitate cap. 5. Menti succedit Anima, & præsertim ea Mundi: quæ, vt eleuata, & complicata cū mente, dicitur complicata cum æuo, & æternitate; & dicitur particeps æternitatis, & æui: considerata verò quo ad propriam suam naturam, & conditionem; quia seipsam mouet, & est origo transeuntis motus; ideo dicitur esse initium temporis. Quod tempus est duplex; vel primum; vel pendens à primo: vt etiam duplex est motus; vnus primus, & est ille, quo anima seipsam mouet; alter est pendens à pri-

mo, & est ille, qui in corporibus recipitur. Animæ conuenit primus motus, & primū tempus: corporibus verò conuenit tempus secundum, & motus secundus. Secundus motus, secundumque tempus, quo ad eorum vniuersitatem, conueniunt cælo; quo verò ad partes, conueniunt rebus mortalibus. Primum tempus, primusque motus, propriè conueniunt animæ rationali; cæteris inferioribus animæ gradibus solūm cōuenit portio, & umbra primi temporis; vt etiam potius vmbra animæ, quàm veræ animæ dici merentur.

Aristotelis sententia, eiusque cum Platonica collatio.

CAP. X.

Aristoteles, quia mentem à Deo nō secernit; ideo Deo conuenire æternitatem, & esse æternitatem affirmat: in quo cum Theologis conuenit, & dissentit à Platone. Insuper æternitatem ab æuo non distinxit; cōsiderauit enim æuum denotare esse semper, vt in primo cæli 100. cont. affirmauit; in quo conuenit cum Platone, dissentit à Theologis: & hoc constat præsertim ex 12. Metaphysic. cont. 39. vbi Deo asseruit conuenire æuum, & esse æuum. Ex his constat longè recedere à sententia Aristotelis, & Platonis illos, qui ex eorum opinione æternitatem supra æuum, & ab æuo distinctam ponunt: nam Aristoteles, & Plato idem significare

care eas voces existimant; Aristoteles tamen
latius sumpsit nomen æui, quàm Plato: quo-
niam Plato magis propriè accipiens æuum,
soli menti conuenire asseruit; Aristot. verò la-
tius nomen æui vsurpans, considerauit æuum
denotare esse semper. Et quoniam esse sem-
per, duobus modis intelligi potest; vel absolu-
tè, vel cum contractione; absolutè, vt Deus, &
intelligentiæ semper sunt; cum contractione,
vt mortalia dicuntur esse semper, hoc est per
vniuersum suæ vitæ cursum; vt dicimus Ale-
xádrum semper fuisse fortunatum, Socratem
semper fuisse probum: ex his sequitur, duplex
dari æuum, vnum in parte, alterum absolutè.
Æuum in parte, quod etiam ætas nūcupatur,
conuenit singulis mortalibus; vt Alexander
toto æuo, hoc est toto suæ vitæ cursu fuit for-
tunatus. Æuum absolutum est duplex; vel cū
tempore iunctum, quod cælo, & mundo con-
uenit; de quo Arist. 2. cæli cont. 17. dixit, Dei o-
pus est æternitas; vel supra tempus collocatū:
& hoc est duplex; vel cum depēdētia, & con-
uenit intelligētis sub Deo positis; vel sine de-
pendētia, & conuenit Deo. Ita hæc explican-
da sunt ex sententia Aristotelis, in quibus so-
lūm in modo loquendi differt à Platone; qua-
tenus latius accipit nomen æui, & magis cum
tempore illud permiscet, quàm faciat Plato,
qui in sola mente æuum considerauit. Insuper
etiam inter se distinguūtur; quia Plato æuum
dixit proportionē respondere Ideis, & Ideam

illud nuncupauit, cuius tempus esset imago, quo loquendi modo Aristoteles minimè utitur. Ac ut clariùs hoc pateat, aduertendum, quòd Æternitas, siue Æuum non est Idea, sed Ideis conueniens; non est aliquid ex quinque generibus, sed cunctis commune: & quamuis conueniat cunctis; attamen cum vnitate, statu & identitate maximè est cõiunctum. Insuper, quamuis æuum non sit Idea, attamen dicitur radix temporis, & cum Idea conueniens; quatenus tempus eius est imago, & ab eo fluit: de quo cecinit Boetius:

*Qui tempus ab æuo
Ire iubes, stabilisq; manens das cuncta moueri,*

De gradibus Entis.

CAP. XI.

Quoniam Mens prima absolutè, & verè est ens; & cum sit verè ens, dicitur æuum; nam verè ens, & semper ens, idè est, ut inquit Plotinus: propterea si ad ens respicimus, & gradus eorum, quæ sunt, in vniuerso, numeramus; quinque præsertim, tanquã capita, adinueniemus. Nam primum est id, quod est supra ens, & initium est entis: sub quo mēs reperitur, vel participata, vel ne, quæ est ens simpliciter, ens vnum: in tertio gradu est anima, in qua ens cum ente est complicatum; magis tamen esse, quàm non esse dicitur, adeò ut esse quoddam obscuro.

obscurū dici possit: in quarto gradu sunt corpora, & corporea, ut natura, & imitationes Idearum; quæ non verè entia sunt, & magis sunt non entia, quàm entia: postrema est materia, quæ infra ens, & verè non ens nuncupatur, & iure quidem: nam essentia, & esse ad formas pertinet; infra quas materia, & potentia collocatur. Insuper ea, quæ supra animam cogitantur, semper quidem sunt, nunquã fiunt; anima est, & sit semper; corporea semper fiūt, nunquam sunt; materia ne dum esse, immò nec fieri potest. Ut multi sunt gradus entis, ita etiam multi sunt gradus non entis. Nam primum datur non ens, quia est supra ens, & præstantius ente, ex quo non ente omnia fiunt: secundò non ens pro alteritate: tertio pro non verò ente, qualia sunt corpora: quarto pro verè non ente, quod rerum est materia: demum pro nihilo infra materiam collocato. Ex his colligo, quòd cum ab Aristot. materia dicatur per se ens, à Platone verè non ens; non propterea verè dissentiant; sed lis est in verbis, pendens ex varia entis, vel nò entis acceptance. Colligo insuper, quòd leuiter Arist. in primo Phys. 79. Platonem carpit, quia materiam dixerit non ens, & Parmenidis sententiam commendauerit. Colligo tertio, quòd cum Arist. in prædicamēto substantiæ dixerit, indiuidua esse substantias primas: Plato verò eas, nedum substantias neget esse primas, immò nec verè esse affirmet; non propterea verè dissentiant.

80 ACADEM. CONTEMPLAT. LIB. II.

quoniam inter diuersa apud eos est comparatio: comparat Arist. indiuidua cum vniuersalibus per intellectum abiunctis: cōparat Plato corporea cū his, quæ ex sui natura sunt à corpore, & à materia soluta. Lis solūm est in hoc: quia Plato rerum in materia existentium ponit Ideas in prima mēte, quas renuit Arist. Insuper cū Plato dicat corporea semper fieri, nunquam verò esse; Aristot. in 4. Metaphys. disputet contra hanc sententiam, manifestans hæc corporea etiā manere saltē in quali, & in forma, quāuis mutētur in quāto, & in 8. Phys. reiiciat eorum sentētiam, qui corporea esse in continuo motu asserabant; non propterea in sententia dissentiunt: quia Plato solūm manifestare voluit corporea continenter pendere ab incorporeis, quod etiam asseruit Aristot. 9. Metaphys. 17. inquiring: Si non darentur substantiæ separatæ, nihil esset. Insuper manifestare voluit, quòd ea, quæ conueniunt rebus abiunctis; sine diuisione, & extensione eis conueniunt: quæ verò competunt rebus corporeis, cum extensione, & successione sunt complicata. Ex quo demum patet, quòd quamuis substantiæ corporeæ nunquam esse, & semper fieri dicantur; non propterea ab Arist. hæc sententia euertitur, dū in prædicamento substantiæ inquit, proprium esse substantiæ, cū vna numero sit, capace esse contrariorum.

FINIS LIBRI SECVNDI.
S T E.